

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Першы намеснік начальніка

ўпраўлення адукацыі

Магілёўскага аблвыканкама

А.У.Сцельмашок

«20» лістапада 2013 г.

ЗАДАННІ

для правядзення другога этапу рэспубліканскай алімпіяды
па вучэбных прадметах “Беларуская мова” і “Беларуская літаратура”
(комплексная работа)

Дата правядзення: 7 лістапада 2013 г.

Час выканання заданняў: 10.00 – 12.00

9 клас

1. Паводле пададзенай транскрыпцыі зрабіце арфаграфічны запіс фрагмента рэпартажу пра свята роднага слова, якое прайшло ў Быхаве.

[тойэ / што дз’эн’ п’іс’м’энства ў быхаве пачынайэцца з аткрыц’ц’а к’інатэатра / знакавайэ м’эрапрыёмства / пав’эдам’іў м’ін’істр кул’туры б’эларус’і барыс с’в’атлоў // к’іно / можа / і н’а самайэ важнайэ дл’а нас мастацтва / ал’э ўс’о ш л’ідар с’арот йіншых в’ідаў //]

Заўвага: знак / абазначае тактавую паўзу ў межах сказа, знак // – міжфразавую паўзу

2. Паводле акустычнай тэорыі склада, усе гукі мовы знаходзяцца на розных узроўнях гучнасці. Згодна з гэтай тэорыяй, найвышэйшую ступень гучнасці – чацвёртую – маюць галосныя гукі, санорныя зычныя – трэцюю, звонкія зычныя – другую, глухія – першую. Такім чынам, кожнае слова можна прадставіць як паслядоўнасць нумароў узроўняў гучнасці. Напрыклад, слова *дом* можна адлюстраваць у схеме 2-4-3

Пабудуйце схемы ўзроўняў гучнасці для слоў, якія з’яўляюцца адказамі на прапанаваныя пытанні.

Пытанне	Адказ	Схема гучнасці
1. Від тропы, у якім уласціва адной з’явы пераносзяцца на другую па прынцыпу ўпадабнення.		
2. Частка мастацкага твора, якая ідзе пасля заканчэння дзеяння (пасля развязкі).		
3. Горад, у якім Якуб Колас скончыў настаўніцкую семінарыю.		
4. Жанр старажытнай літаратуры, які апісвае жыццё і подзвігі людзей, прылічаных хрысціянскай царквой да ліку святых		
5. Асобная падзея ў творы, якая мае пэўнае самастойнае значэнне ў развіцці сюжэта або ў характарыстыцы персанажа.		

3. У беларускай мове шэраг назоўнікаў мае фіналь (заканчэнне) *-іна (-ына)*. Устанавіце, якія назоўнікі з гэтай фіналлю маюць такое значэнне.

Назоўнік з фіналлю – <i>іна (-ына)</i>	Лексічнае значэнне
	‘плады садовых дрэў’
	‘тканіна для мяшкоў’
	‘мяса каровы як ежа’
	‘страва з мяса, прыгатаваная смажаннем’
	‘доўгі і шырокі кавалак тканіны, які падсцілаецца на пасцелі’
	‘дзядзькава жонка; цётка’
	‘адна бяроза’

4. Запішыце прапанаваныя займеннікі ў родным склоне, а таксама вызначце іх разрад.

	Форма роднага склону	Разрад займенніка
мой		
нечы		
нішто		
сам		
той		
ты		
чыйсьці		

5. Многія народныя выслоўі з’яўляюцца рыфмаванымі. Аднавіце прапанаваныя прыказкі па апошнім слове і значэнні.

Прыказка	Апошнія слова ў прыказцы	Значэнне / ужыванне прыказкі
	...аконца	Даб’ёмся і мы свайго, збудуцца нашы надзеі.
	...не дам	Кажуць з неадабрэннем пра таго, хто сам не карыстаецца і іншым не дае карыстацца чым-небудзь.
	...нягожа	Гаворыцца пра таго, хто пад выглядам дабрадзейства вызваляецца ад чаго-небудзь непатрэбнага.
	...не разяўляй	Гаворыцца таму, хто хоча атрымаць тое, што яму не належыць.
	...з калітою	Бог дапамагае сіротам, пакрыўджаным, абяздоленым.

6. Абзначце ў пададзеных назвах артыкулаў з беларускіх СМІ выказнікі і вызначце іх від:

Сказ	Выказнік	Від выказніка
Рэстаратары нарэшце сталі да мяне прыслухоўвацца.		
Пол Макартні просіць вызваліць актывістаў Greenpeace.		
У Інданезіі тысячы чалавек эвакуіраваны з-за вывяржэння вулкана.		
Нават паўдзельнічаць у дзіцячым “Еўрабачанні” – ужо перамога.		
Пластычныя аперацыі будуць рабіць у Бабруйску.		

7. Твітар (англ. Twitter) – сістэма, якая дазваляе карыстальнікам адпраўляць кароткія тэкставыя паведамленні да 140 графічных сімвалаў, якімі з’яўляюцца літары, апостраф, знакі прыпынку і прабелы паміж словамі. Напрыклад, у першым радку паэмы “Курган” (*Паміж пустакамі, балот беларускай зямлі,*) такіх сімвалаў 37.

Падлічыце, колькі поўных радкоў наступных вершаваных твораў могуць змясціцца ў адным твітараўскім паведамленні (лічыць трэба з першага радка верша). Укажыце аўтараў гэтых твораў.

Вершаваны твор	Колькі радкоў	Аўтары
Дзяржаўны гімн Рэспублікі Беларусь		
“Трэба дома бываць часцей”		

8. Назавіце творы беларускай літаратуры, назвы якіх адпавядаюць пададзеным схемам. Укажыце аўтараў названых твораў.

Схема назвы	Назва твора	Аўтар
Якасны прыметнік+назоўнік		
Адносны прыметнік+назоўнік		
Прыналежны прыметнік+назоўнік		
Назоўнік+злучнік+назоўнік		
Назоўнік+прыназоўнік+назоўнік		